

ES konflikta minerālu regula: pārbaudes prasības importētājiem

Publicēts: 09.08.2021.

Sākot ar 2021. gada 1. janvāri, ES tiek piemērota [Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 17. maija Regula \(ES\) 2017/821 \(turpmāk – regula\), ar ko paredz piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes pienākumus Savienības importētājiem, kuri importē konfliktu skartu un augsta riska teritoriju izcelsmes alvu, tantalū un volframu, to rūdas un zeltu \(turpmāk – konflikta minerāli\).](#)

Regula attiecas uz tiem ES importētājiem, kas Savienībā ievieš konfliktu minerālus apjomā, kas vienāds vai lielāks par regulas I pielikumā uzskaitītajām robežvērtībām. Regulas darbības jomā ietilpstošajiem izrakteņiem noteiktās robežvērtības ir, piemēram, sākot no 100 kg neattīrītam zeltam līdz 4 000 000 kg zelta rūdām un koncentrātiem. Savukārt metāliem noteiktās robežvērtības svārstās no 30 kg tantalātiem līdz 100 000 kg volframa oksīdiem, volframātiem un neapstrādātai alvai. [Komisijas Deleģētā regula \(ES\) 2020/1588 ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas \(ES\) 2017/821 I pielikumu, nosakot apjoma robežvērtības tantalā vai niobija rūdām un koncentrātiem, zelta rūdām un koncentrātiem, alvas oksīdiem un hidroksīdiem, tantalātiem un tantalā karbīdiem.](#)

Kāds ir ES Regulas mērķis?

Politiski nestabilās teritorijās visbiežāk tieši alvas, tantalā, volframa un zelta tirdzniecība ir ienākumu avots bruņotu grupējumu finansēšanai un izraisa cilvēktiesību pārkāpumus. Tādējādi Regulas mērķis ir:

- nodrošināt, ka ES konflikta minerālu importētāji ievēro starptautiskos atbildīgos ieguves standartus, ko noteikusi Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD);
- nodrošināt, ka pasaules un ES kausēšanas uzņēmumi atbildīgi iegūst konfliktu minerālus;
- saraut saikni starp konfliktu un minerālu nelikumīgu izmantošanu;
- novērš vietējo kopienu ekspluatāciju un ļaunprātīgu izmantošanu konfliktu un augsta riska teritorijās.

Regula aptver minerālus un metālus no:

- Zelta;
- Alvas;
- Tantalā;
- Volframa.

Saskaņā ar Regulu, ES uzņēmumiem savā piegādes ķēdē ir jānodrošina, lai tie importētu šos minerālus un metālus tikai no atbildīgiem un konflikta brīviem avotiem.

Kādus pienākumus Regula nosaka uzņēmumiem, kuri importē konfliktu minerālus?

ES alvas, tantalā, volframa un zelta importētājiem ir jāpārbauda, ko viņi pērk, lai pārliecinātos, kas tas nav ticis ražots tā, lai finansētu konfliktus vai citas ar to saistītas nelikumīgas darbības.

Regula pieprasa importētājiem ievērot piecu soļu sistēmu, ko Ekonomiskās Sadarbības un Attīstības Organizācija (OECD) ir noteikusi dokumentā [“Pienācīgas Pārbaudes Vadlīnijas Atbildīgām Piegādes Ķēdēm no Konfliktu Skartām un Augsta Riska Zonām”](#) (turpmāk – OECD Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas).

Šie soļi nosaka par pienākumu importētājam:

saskaņā ar OECD Pienācīgas pārbaudes vadlīniju II pielikumu izveidot uzņēmumu vadības sistēmas tā, lai nodrošinātu, ka tie spēj veikt piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi, identificējot un novērtējot riskus piegādes ķēdē (Regulas 4.pants);

īstenot stratēģiju, lai reaģētu uz identificētajiem riskiem, kas pamatota ar OECD Pienācīgas pārbaudes vadlīniju III pielikumu (regulas 5.pants);

veikt neatkarīgu trešo personu revīziju par piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi (Regulas 6.pants). Ja ES importētājs sniedz pamatotus pierādījumus, ka visi kausēšanas un attīrīšanas uzņēmumi tā piegādes ķēdē atbilst regulai (tā saucamie, atbildīgie kausēšanas un attīrīšanas uzņēmumi), tas tiek atbrīvots no pienākuma nodrošināt trešās personas revīziju (Regulas 9.pants). Atbildīgo kausēšanas un attīrīšanas uzņēmumu reģistru, kuru pienācīgas pārbaudes sistēmas atzītas par atbilstošām regulas prasībām, publicēs Eiropas Komisija;

ik gadu ziņot kompetentajai iestādei (Ārlietu ministrijai) par savu piegādes ķēdes uzticamības pārbaudi (Regulas 7.pants);

uzglabāt dokumentāciju, kas apliecina, ka importētāji ievēro minētos pienākumus, tostarp, neatkarīgas trešās personas veiktas revīzijas rezultātus (3. pants).

Ko nozīmē pienācīga pārbaude, jeb “*due diligence*”?

Termins Pienācīga pārbaude, jeb “*due diligence*” nozīmē rīkoties ar saprātīgu uzmanību un izpētīt problēmjautājumu pirms tiek pieņemts lēmums. Tas ir nepārtraukts, proaktīvs un reaģējošs process, kura laikā uzņēmumi ievieš sistēmas un procesus, lai pārliecinātos, ka spēj identificēt, pārvaldīt un ziņot par riskiem savā piegādes ķēdē.

Attiecībā uz konflikta minerāliem, uz kuriem attiecas Regula, tas nozīmē, ka uzņēmumiem ir jāpārbauda, vai tas, ko tie pērk, tiek iegūts atbildīgi un vai tas neatbalsta konfliktus vai citas ar to saistītas nelikumīgas darbības.

Uzņēmumi, kas praktizē pienācīgas pārbaudes principus, vispirms pārbauda, cik riskanti ir iegūt izejvielas no konfliktu skartas teritorijas. Viņi novērtē iespējamību, ka šīs izejvielas varētu finansēt konfliktus, piespiedu darbu vai citus riskus, kas noteikti Regulā.

Pārbaudot savas piegādes ķēdes, importētāji var pārliecināties, ka atbildīgi pārvalda šos riskus.

Kā ir iespējams noskaidrot vai minerāli ir iegūti atbildīgi?

ES importētājiem jāievieš iekšējās sistēmas un procesi, kas sniedz sekojošu informāciju.

Piemēram, minerālu importētājiem ir nepieciešams:

norādīt, no kuras valstis minerāli ir iegūti;

norādīt importētos daudzumus un kad tie tika iegūti.

Gan minerālu, gan metālu importētājiem ir nepieciešams:

uzskaitīt importētos minerālus pēc to tirdzniecības nosaukuma un veida;
sniegt piegādātāju adreses un nosaukumus.

Importētājiem tas jāveic kā daļa no savas iekšējās vadības sistēmas.

Ja derīgie izrakteņi nāk no konfliktu skartām un augsta riska zonām, importētājiem ir jāsniedz papildu informācija par:

raktuvēm no kurām tika iegūti minerāli;
kur minerāli tika konsolidēti, tirgoti un pārstrādāti;
samaksājamiem nodokļiem un nodevām.

Kuras valstis skar ES Regulas noteikumi?

ES Regula tieši attieksies uz uzņēmumiem, kas importē alvas, volframa, tantala un zelta minerālus un metālus Eiropas Savienībā, neatkarīgi no to izcelsmes valsts.

Eiropas Komisija ir izveidojusi sarakstu ar konflikta skartām un augsta riska zonām, ko tā regulāri atjaunina. Ar šo zonu sarakstu lūdzam iepazīties [šeit](#).

Aktuālais Komisijas valstu saraksts ar konflikta skartām un augsta riska zonām iekļauj: Afganistāna, Burkinafaso, Burundi, Kamerūna, Centrālāfrikas Republika, Čada, Kolumbija, Kongo Demokrātiskā Republika, Ēģipte, Eritreja, Indija, Lībija, Mali, Meksika, Mozambika, Mjanma, Nigēra, Nigērija, Pakistāna, Filipīnas, Somālija, Dienvidsudāna, Sudāna, Ukraina, Venecuēla, Jemena un Zimbabve.

Regulas izpratnē konflikta un augsta riska teritorijas ir:

teritorijas, kurās notiek bruņoti konflikti;
teritorijas, kurās ir nestabila situācija pēc konfliktiem;
teritorijas, kurās ir vāja pārvaldība un drošība vai to nav;
teritorijas, kurās notiek plaši sistemātiski starptautisko tiesību pārkāpumi, tostarp cilvēktiesību pārkāpumi.

Vai Regula attieksies tikai uz uzņēmumiem, kas atrodas ES?

Regula attieksies tikai uz ES importētājiem, kas importē alvu, tantalu, volframu un zeltu, neatkarīgi no tā, vai tie ir minerālu rūdas, koncentrāti vai apstrādāti metāli.

Netieši ar šo Regulu tiks veicināta arī alvas, tantala, volframa un zelta kausētavu un apstrādātāju atbildīga iegāde neatkarīgi no tā, vai tie atrodas ES teritorijā vai nē. Tas ir tāpēc, ka ES importētājiem savās piegādes ķēdēs būs jāidentificē kausētavas un pārstrādes uzņēmumi, un jāpārbauda, vai tiem ir pareiza pienācīgas pārbaudes (*due diligence*) prakse. Ikreiz, kad ES importētāji konstatē, ka kausēšanas un pārstrādes uzņēmumiem šī prakse ir nepietiekama vai saistīta ar riskiem, tiem ir jāziņo par tiem.

Lai palīdzētu uzņēmumiem, Eiropas Komisija ir izveidos "balto sarakstu" ar globāliem kausēšanas un pārstrādes uzņēmumiem, kas produktus iegūst atbildīgi.

Kā tiek veiktas Regulas noteikumu ievērošanas pārbaudes?

Ārlietu ministrija ir pārrauga Regulas īstenošanu Latvijā. Ārlietu ministrija ir atbildīga par *ex post* pārbaūžu veikšanu, lai nodrošinātu, ka importētāji pilda tiem uzliktos pienākumus. Importētājiem jānodrošina nepieciešamā palīdzība, lai Ārlietu ministrijai atvieglotu minēto pārbaūžu veikšanu.

Importētāji, kuriem saskaņā ar Regulu ir jāpasūta neatkarīgo trešo personu veiktās revīzijas par piegāžu ķēdes pienācīgas pārbaudes sistēmas izvērtējumu, nosūta šīs revīzijas ziņojumus Ārlietu ministrijai.

Ārlietu ministrija nodrošina nepieciešamo konsultatīvo atbalstu no Regulas izrietošo pienākumu īstenošanā ar mērķi novērst tās pārkāpumus. Konstatējot importētāju Regulas pārkāpumus, Ārlietu ministrija nosaka importētājiem veicamos korektīvos pasākumus.

Korektīvo pasākumu labprātīgas neizpildes gadījumā Ārlietu ministrija veic to piespiedu izpildi Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā.

Korektīvo pasākumu izpilde piespiedu kārtā var tikt nodrošināta ar aizvītotājizpildi vai piespiedu naudas noteikšanu. Minimālā piespiedu nauda ir 50 euro, maksimālā piespiedu nauda fiziskajai personai ir 5000 euro, bet juridiskajai personai — 10 000 euro. Piespiedu naudu var uzlikt atkārtoti, līdz adresāts izpilda korektīvos pasākumus.

Kontaktinformācija jautājumu gadījumā:

Ārējās tirdzniecības un ārējo ekonomisko sakaru veicināšanas departaments

Ārējās tirdzniecības un investīciju nodaļa

Tālrunis: +371 670 16 235; e-pasts: tpc@mfa.gov.lv

<https://www.mfa.gov.lv/lv/es-konflikta-mineralu-regula-parbaudes-prasibas-importetajiem>